

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a treia)

22 septembrie 2016*

„Trimitere preliminară — Directiva 2000/13/CE — Etichetarea și prezentarea produselor alimentare — Articolul 1 alineatul (3) litera (b) — Noțiunea «produs alimentar preambalat» — Articolul 2 — Informarea și protecția consumatorilor — Articolul 3 alineatul (1) punctul 8 — Locul de origine sau de proveniență a unui produs — Articolul 13 alineatul (1) — Etichetarea produselor alimentare preambalate — Articolul 13 alineatul (4) — Ambalaje sau recipiente a căror cea mai mare față are o suprafață mai mică de 10 cm² — Directiva 2001/110/CE — Articolul 2 punctul 4 — Indicarea țării sau a țărilor de origine a mierii — Porții individuale de miere ambalate în cartoane colective livrate unor colectivități — Porții individuale vândute separat sau propuse consumatorului final în cadrul unor preparate culinare vândute la un preț forfetar — Menționarea țării sau a țărilor de origine a acestei mierii”

În cauza C-113/15,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Bayerischer Verwaltungsgerichtshof (Tribunalul Administrativ Superior din landul Bavaria, Germania), prin decizia din 11 februarie 2015, primită de Curte la 6 martie 2015, în procedura

Breitsamer und Ulrich GmbH & Co. KG

împotriva

Landeshauptstadt München,

cu participarea:

Landesanstalt für Bayern,

CURTEA (Camera a treia),

compusă din domnul L. Bay Larsen, președinte de cameră, și domnii D. Šváby, J. Malenovský, M. Safjan (raportor) și M. Vilaras, judecători,

avocat general: E. Sharpston,

grefier: domnul K. Malacek, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 28 ianuarie 2016,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru Breitsamer und Ulrich GmbH & Co. KG, de M. Kraus, Rechtsanwalt;

* Limba de procedură: germana.

- pentru Landeshauptstadt München, de S. Groth și de K. Eichhorn, în calitate de agenți;
- pentru Landesanstalt für Ernährung Bayern, de R. Käß, Oberlandesanwalt;
- pentru Comisia Europeană, de S. Grünheid, de K. Herbout-Borczak și de K. Skelly, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 5 aprilie 2016,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 1 alineatul (3) litera (b) din Directiva 2000/13/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 20 martie 2000 privind apropierea legislațiilor statelor membre referitoare la etichetarea și prezentarea produselor alimentare, precum și la publicitatea acestora (JO 2000, L 109, p. 29, Ediție specială, 15/vol. 6, p. 9) și a articolului 2 alineatul (2) litera (e) din Regulamentul (UE) nr. 1169/2011 al Parlamentului European și al Consiliului din 25 octombrie 2011 privind informarea consumatorilor cu privire la produsele alimentare, de modificare a Regulamentelor (CE) nr. 1924/2006 și (CE) nr. 1925/2006 ale Parlamentului European și ale Consiliului și de abrogare a Directivei 87/250/CEE a Comisiei, a Directivei 90/496/CEE a Consiliului, a Directivei 1999/10/CE a Comisiei, a Directivei 2000/13/CE a Parlamentului European și a Consiliului, a Directivelor 2002/67/CE și 2008/5/CE ale Comisiei și a Regulamentului (CE) nr. 608/2004 al Comisiei (JO 2011, L 304, p. 18).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Breitsamer und Ulrich GmbH & Co. KG, pe de o parte, și Landeshauptstadt München (orașul München, Germania), pe de altă parte, în legătură cu obligația de a menționa, pe fiecare dintre porțiile individuale de miere ambalate în cartoane colective livrate unor colectivități, țara de origine a acestei mieri atunci când porțiile respective sunt vândute separat sau sunt propuse consumatorului final în cadrul unor preparate culinare vândute la un preț forfetar.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Directiva 2000/13

- 3 Potrivit considerentelor (4)-(6), (8), (14) și (15) ale Directivei 2000/13:
 - „(4) Obiectul prezentei directive trebuie să fie adoptarea normelor comunitare, cu caracter general și orizontal, aplicabile tuturor produselor alimentare introduse pe piață.
 - (5) Dimpotrivă, normele cu caracter special și vertical, care privesc numai anumite produse alimentare determinate, trebuie să fie stabilite în cadrul dispozițiilor care se referă la aceste produse.
 - (6) Orice reglementare cu privire la etichetarea produselor alimentare trebuie să se întemeieze, înainte de orice, pe imperativul informării și protecției consumatorului.

[...]

- (8) O etichetare detaliată privind natura exactă și caracteristicile produselor, care permite consumatorului să aleagă în cunoștință de cauză, este cea mai adecvată în măsura în care aceasta creează cele mai puține obstacole în calea libertății schimburilor.

[...]

- (14) Normele de etichetare trebuie, de asemenea, să conțină interdicția de a induce cumpărătorul în eroare sau de a atribui produselor alimentare virtuți medicinale. Pentru a fi eficientă, această interdicție trebuie să fie extinsă asupra prezentării produselor alimentare și asupra publicității făcute în privința lor.

- (15) În scopul facilitării schimburilor între statele membre, se poate prevedea ca, în etapa anterioară vânzării către consumatorul final, singurele informații despre elementele esențiale să figureze pe ambalajul exterior și ca anumite mențiuni obligatorii care trebuie să însoțească un produs alimentar preambalat să nu figureze decât pe documentele comerciale care se referă la acesta.”

4 Articolul 1 din această directivă prevedea:

„(1) Prezenta directivă privește etichetarea produselor alimentare destinate a fi livrate ca atare consumatorului final, precum și anumite aspecte referitoare la prezentarea lor și la publicitatea făcută în jurul lor.

(2) Prezenta directivă se aplică, de asemenea, produselor alimentare destinate a fi livrate restaurantelor, spitalelor, cantinelor și altor colectivități similare, denumite în continuare «colectivități».

(3) În sensul prezentei directive:

- (a) «etichetare» înseamnă mențiunile, indicațiile, mărcile de fabrică sau de comerț, imaginile sau semnele care se referă la un produs alimentar și care figurează pe orice ambalaj, document, anunț, etichetă, inel sau manșetă care însoțesc sau se referă la acest produs alimentar;
- (b) «produs alimentar preambalat» înseamnă unitate de vânzare destinată a fi prezentată ca atare consumatorului final și colectivităților, constituită dintr-un produs alimentar și din ambalajul în care a fost introdus înaintea prezentării sale pentru vânzare, pe care acest ambalaj îl acoperă în întregime sau parțial, dar în asemenea mod, încât conținutul să nu poată fi modificat fără ca ambalajul să fie deschis sau să suporte o modificare.”

5 Articolul 2 alineatul (1) litera (a) punctul (i) din directiva menționată prevedea:

„Etichetarea și normele în conformitate cu care se realizează nu trebuie:

- (a) să fie de natură a induce cumpărătorul în eroare, în special:
- (i) asupra caracteristicilor produsului alimentar și în special asupra naturii, identității, calităților, compoziției, cantității, durabilității, originii sau provenienței, modului de fabricare sau de obținere;”.

6 Articolul 3 alineatul (1) punctul 8 din aceeași directivă prevedea:

„Etichetarea produselor alimentare conține, în condițiile și sub rezerva derogărilor prevăzute la articolele 4-17, numai următoarele mențiuni obligatorii:

[...]

(8) locul de origine sau de proveniență în cazurile în care omiterea acestei mențiuni ar putea induce consumatorul în eroare cu privire la originea sau proveniența reală a produsului alimentar;”.

7 Articolul 4 alineatul (2) din Directiva 2000/13 avea următorul cuprins:

„Dispozițiile comunitare aplicabile anumitor produse alimentare determinate și nu produselor alimentare în general pot să prevadă alte mențiuni obligatorii în plus față de cele enumerate la articolul 3.

[...]”

8 Articolul 8 alineatul (2) litera (c) din această directivă prevedea:

„Atunci când un preambalaj este constituit din două sau mai multe preambalaje individuale care conțin aceeași cantitate din același produs, indicarea cantității nete este dată menționând cantitatea netă conținută în fiecare ambalaj individual și numărul lor total. Aceste mențiuni nu sunt, cu toate acestea, obligatorii atunci când numărul total al ambalajelor individuale poate să fie ușor de văzut și de calculat din exterior și atunci când cel puțin o indicație a cantității nete din fiecare ambalaj individual poate să fie clar văzută din exterior.”

9 Articolul 13 alineatele (1) și (4) din directiva menționată prevedea:

„(1)

(a) Atunci când produsele alimentare sunt preambalate, mențiunile prevăzute la articolul 3 și articolul 4 alineatul (2) figurează pe preambalaj sau pe o etichetă atașată acestuia.

(b) Prin derogare de la litera (a) și fără să aducă atingere dispozițiilor comunitare cu privire la cantitățile nominale, atunci când produsele alimentare preambalate sunt:

— destinate consumatorului final, dar comercializate într-o etapă anterioară vânzării către acesta și atunci când această etapă nu este vânzarea către o colectivitate;

— destinate a fi livrate colectivităților pentru a fi preparate, prelucrate, fracționate sau debitate,

mențiunile prevăzute la articolul 3 și la articolul 4 alineatul (2) pot figura doar pe documentele comerciale care se referă la acestea, atunci când este sigur că aceste documente, care cuprind toate mențiunile de etichetare, fie însoțesc produsele alimentare la care se referă, fie au fost trimise înaintea livrării sau în același timp cu aceasta;

(c) În cazurile vizate la litera (b), mențiunile prevăzute la articolul 3 alineatul (1) punctele 1, 5 și 7, precum și, dacă este cazul, cele prevăzute la articolul 10 figurează, de asemenea, pe ambalajul exterior în care produsele alimentare sunt prezentate în momentul comercializării.

[...]

(4) În cazul buteliilor de sticlă destinate reutilizării, care au un marcaj de neșters și care, datorită acestui fapt, nu poartă nici etichetă, nici inel, nici manșetă, precum și al ambalajelor sau recipientelor a căror cea mai mare față are o suprafață mai mică de 10 cm², numai mențiunile enumerate la articolul 3 alineatul (1) punctele 1, 4 și 5 trebuie să fie indicate.

[...]”

10 Articolul 14 din aceeași directivă prevede:

„Pentru produsele alimentare prezentate ne-preambalate la vânzare către consumatorul final și către colectivități sau pentru produsele alimentare ambalate pe locurile de vânzare la cererea cumpărătorului sau preambalate în vederea vânzării lor imediate, statele membre stabilesc normele de aplicare în conformitate cu care mențiunile prevăzute la articolul 3 și articolul 4 alineatul (2) sunt indicate.

Ele pot să nu facă obligatorii aceste mențiuni sau unele dintre ele, cu condiția să se asigure informarea cumpărătorului.”

11 În conformitate cu articolul 53 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1169/2011, Directiva 2000/13 a fost abrogată cu efect de la 13 decembrie 2014.

Directiva 2001/110/CE

12 Potrivit considerentului (5) al Directivei 2001/110/CE a Consiliului din 20 decembrie 2001 privind mierea (JO 2002, L 10, p. 47, Ediție specială, 13/vol. 33, p. 107):

„Normele generale cu privire la etichetarea alimentelor prevăzute de Directiva [2000/13] trebuie să se aplice în anumite condiții. Datorită strânsei legături dintre calitatea mierii și originea sa, este indispensabilă furnizarea unor informații complete în acest sens, astfel încât consumatorul să nu fie indus în eroare cu privire la calitatea produsului. Interesul special al consumatorilor cu privire la caracteristicile geografice ale mierii și transparența completă în acest sens impun necesitatea includerii pe etichetă a țării de origine unde a fost recoltată mierea.”

13 Articolul 1 din Directiva 2001/110 prevede:

„Prezenta directivă se aplică produselor menționate în anexa I. Aceste produse respectă normele prevăzute în anexa II.”

14 Articolul 2 din această directivă prevede:

„Directiva [2000/13] se aplică produselor menționate în anexa I, în următoarele condiții:

(1) termenul «miere» se aplică doar în cazul produsului definit la anexa I punctul 1 și este utilizat, în cazul comercializării, pentru a desemna produsul respectiv;

[...]

(4) (a) țara sau țările de origine unde s-a recoltat mierea sunt indicate pe etichetă.

Cu toate acestea, în cazul în care mierea provine din mai multe state membre sau țări terțe, mențiunea respectivă se poate înlocui cu una dintre următoarele mențiuni, după caz:

— «amestec de miere provenită din CE»;

— «amestec de miere provenită din spațiul extracomunitar»;

— «amestec de miere provenită din CE și spațiul extracomunitar».

(b) în sensul Directivei [2000/13], în special articolele 13, 14, 16 și 17, elementele care trebuie indicate în conformitate cu litera (a) sunt considerate ca elemente în sensul articolului 3 din directiva menționată anterior.”

- 15 Anexa I la Directiva 2001/110 este intitulată „Denumirea produselor, caracteristici și definiții”.

Dreptul german

Regulamentul privind mierea

- 16 Articolul 3 alineatele 4 și 5 din Honigverordnung (Regulamentul privind mierea) din 16 ianuarie 2004 (BGBl. 2004 I, p. 92), în versiunea aplicabilă la data faptelor din litigiul principal (denumit în continuare „regulamentul privind mierea”) prevede:

„(4) Pe lângă indicațiile prevăzute de [Lebensmittel-Kennzeichnungsverordnung (Regulamentul privind etichetarea produselor alimentare) din 15 decembrie 1999 (BGBl. 1999 I, p. 2464, denumit în continuare „Regulamentul privind etichetarea produselor alimentare”)], etichetarea produselor menționate în anexa I trebuie să cuprindă următoarele mențiuni, furnizate în conformitate cu alineatul (5):

1. Țara sau țările de origine în care s-a recoltat mierea; în cazul existenței mai multor țări de origine, mențiunea respectivă se poate înlocui cu una dintre următoarele mențiuni, după caz:
 - a) «amestec de miere provenită din CE»,
 - b) «amestec de miere provenită din spațiul extracomunitar»,
 - c) «amestec de miere provenită din CE și spațiul extracomunitar».

[...]

(5) [...] În plus, în ceea ce privește modalitățile de etichetare în sensul alineatului (4), dispozițiile articolului 3 alineatul (3) prima și a doua teză, precum și prima parte a celei de a treia teze și articolul 3 alineatul (4) din Regulamentul privind etichetarea produselor alimentare se aplică *mutatis mutandis*.”

- 17 Articolul 4 alineatul (3) din Regulamentul privind mierea interzice comercializarea oricărui produs pe care nu figurează mențiunea impusă la articolul 3 alineatul (4) din acest regulament.

Regulamentul privind etichetarea produselor alimentare

- 18 Articolul 1 alineatul (1) din Regulamentul privind etichetarea produselor alimentare prevede:

„Prezentul regulament privește etichetarea produselor alimentare preambalate în sensul articolului 42 alineatul (1) din [Gesetz über das Inverkehrbringen und die Bereitstellung von Messgeräten auf dem Markt, ihre Verwendung und Eichung sowie über Fertigpackungen (Legea privind comercializarea și punerea la dispoziție a instrumentelor de măsurare, privind utilizarea și calibrarea lor, precum și privind preambalarea) din 25 iulie 2013 (BGBl. 2013 I, p. 2722)], aceste ambalaje fiind destinate să fie prezentate consumatorului [articolul 3 alineatul (4) din Lebensmittel- und Futtermittelgesetzbuch (Codul privind produsele alimentare și mărfurile destinate alimentației animale)]. Sunt asimilate unui consumator restaurantele, unitățile de restaurație colectivă și întreprinderile, în măsura în care acestea își procură produse alimentare care trebuie consumate în interiorul unității lor.”

- 19 Articolul 3 alineatele (3) și (4) din acest regulament prevede:

«(3) Indicațiile prevăzute la alineatul (1) sunt înscrise în limba germană pe preambalaj sau pe o etichetă lipită pe acesta, într-un loc vizibil, și sunt ușor de înțeles, lizibile și nu pot fi șterse. Indicațiile prevăzute la alineatul (1) pot fi furnizate de asemenea într-o altă limbă ușor de înțeles, în măsura în care aceasta nu restrânge informația adusă consumatorului. Ele nu pot fi mascate sau separate prin

alte indicații sau elemente grafice; indicațiile prevăzute la alineatul (1) punctele 1, 4 și 5 și indicațiile cantităților prevăzute la articolul 43 alineatul (1) din Legea privind comercializarea și punerea la dispoziție a instrumentelor de măsurare, privind utilizarea și calibrarea lor, precum și privind preambalarea sunt înscrise în același câmp vizual.

(4) Prin derogare de la alineatul (3),

1. indicațiile prevăzute la alineatul (1) referitoare la:

- (a) preparatele culinare individuale și gata de consum care sunt destinate a fi livrate unor unități de restaurație colectivă pentru a fi consumate la fața locului;
- b) preambalajele destinate a fi comercializate cu numele unui vânzător sau cu denumirea socială a unui vânzător stabilit într-un stat membru al Uniunii Europene sau într-un alt stat semnatar al Acordului privind Spațiul Economic European, la livrarea către acesta;
- c) produsele alimentare preambalate destinate a fi livrate consumatorului în sensul articolului 1 alineatul (1) a doua teză, pentru a fi preparate, prelucrate, fracționate sau debitate, [...]

[...]

pot figura în documentele comerciale care se referă la aceste produse, atunci când este sigur că aceste documente, care cuprind toate mențiunile de etichetare, fie însoțesc produsele alimentare la care se referă, fie au fost trimise anterior livrării sau în același timp cu aceasta. În cazul de la punctul 1 literele b) și c), indicațiile menționate la alineatul (1) punctele 1, 2 și 4 sunt de asemenea înscrise pe ambalajul extern al produselor alimentare. În cazul de la alineatul (2) punctul 3, indicațiile prevăzute la alineatul (1) punctele 1 și 4 nu trebuie să apară în aceeași fereastră.”

Legea privind comercializarea și punerea la dispoziție a instrumentelor de măsurare, privind utilizarea și calibrarea lor, precum și privind preambalarea

- 20 Potrivit articolului 42 alineatul (1) din Legea privind comercializarea și punerea la dispoziție a instrumentelor de măsurat, privind utilizarea și calibrarea lor, precum și privind preambalarea, „preambalaj” se referă la ambalajele de orice tip în care produsele sunt împachetate în lipsa cumpărătorului și care sunt închise în lipsa cumpărătorului, cantitatea produselor conținute de acestea neputând fi modificată fără deschiderea sau alterarea substanțială a ambalajului.

Litigiul principal și întrebările preliminare

- 21 Breitsamer und Ulrich, întreprindere activă în Uniune în domeniul fabricării și al ambalării mierii, comercializează, printre altele, un produs alimentar denumit „Breitsamer Imkergold” (denumit în continuare „mierea în discuție”). Este vorba despre miere de același tip ambalată în 120 de porții individuale de 20 de grame, care se prezintă sub formă de cupe închise cu un capac din aluminiu sigilat (denumite în continuare „porțiile individuale de miere în discuție”). Aceste 120 de porții sunt amplasate într-un carton colectiv, închis de această întreprindere, și vândute sub această formă colectivităților.
- 22 Pe acest carton colectiv sunt înscrise mențiunile obligatorii privind acest produs alimentar și prevăzute de Directivele 2000/13 și 2001/110, în special țara de origine a mierii. Porțiile individuale de miere în discuție nu cuprind o asemenea mențiune privind țara de origine a mierii.
- 23 La 30 octombrie 2012, orașul München a aplicat administratorului societății Breitsamer und Ulrich o amendă pentru încălcarea obligațiilor legale de etichetare prevăzute de Regulamentul privind mierea, pentru motivul că, în cursul primului semestru al anului 2011, această întreprindere comercializase miere în porții individuale care nu cuprindeau mențiunea țării de origine a mierii respective.

- 24 La 5 noiembrie 2012, Breitsamer und Ulrich a formulat o acțiune în constatare în fața Verwaltungsgericht München (Tribunalul Administrativ din München, Germania), solicitând să se constate că nu încălca Regulamentul privind mierea prin faptul că nu indica, pe fiecare dintre porțiile individuale de miere în discuție, țara de origine a acestei mieri. Prin hotărârea din 25 septembrie 2013, instanța menționată a respins acțiunea.
- 25 Breitsamer und Ulrich a formulat apel împotriva acestei hotărâri în fața Bayerischer Verwaltungsgerichtshof (Tribunalul Administrativ Superior din landul Bavaria, Germania), arătând că porțiile individuale de miere în discuție nu constituie „produse alimentare preambalate”, în sensul Regulamentului privind etichetarea produselor alimentare, în versiunea aplicabilă la data faptelor din litigiul principal. Astfel, nu ar fi vorba despre unități de vânzare, întrucât aceste porții sunt livrate în cartoane colective unor colectivități care nu vând porțiile individuale respective.
- 26 Breitsamer und Ulrich face trimitere de asemenea la un document intitulat „Întrebări și răspunsuri privind aplicarea Regulamentului (UE) nr. 1169/2011 privind informarea consumatorilor cu privire la produsele alimentare”, din 31 ianuarie 2013, întocmit de un grup de lucru constituit de Direcția Generală Sănătate și Consumatori a Comisiei Europene și alcătuit din experți din statele membre (denumit în continuare „documentul grupului de experți”). Potrivit punctului 2.1.3 din acest document, publicat pe site-ul internet al Comisiei, „ținând seama de diferitele forme sub care produsele alimentare sunt prezentate consumatorului final în unitățile de restaurație, trebuie subliniat că cupele individuale (de exemplu, de marmeladă, de miere sau de muștar) oferite clienților acestor unități de restaurație ca parte integrantă a felului de mâncare nu sunt considerate unități de vânzare. În asemenea cazuri, prin urmare, informațiile nu trebuie să figureze decât pe ambalajul grupat”.
- 27 În sfârșit, Breitsamer und Ulrich subliniază că etichetarea porțiilor individuale de miere produse de alte întreprinderi sau care provin din alte state membre decât Republica Federală Germania nu a făcut obiectul unei contestații, deși aceste porții nu cuprindeau mențiunea țării de origine a acestei mieri.
- 28 Landesanstalt für Lebensmittelsicherheit Bayern (Parchetul landului Bavaria, Germania), parte în procedura principală, susține că obiectivul dreptului Uniunii este de a furniza consumatorului o informație cât mai completă posibil pe produsele alimentare care îi sunt propuse, iar porțiile individuale de miere în discuție nu își pierd calitatea de produse „preambalate” ca urmare a faptului că sunt ambalate într-un carton colectiv închis.
- 29 Potrivit instanței de trimitere, mierea în discuție intră în domeniul de aplicare al anexei I la Regulamentul privind mierea, care a transpus în dreptul german Directiva 2001/110.
- 30 În aceste condiții, Bayerischer Verwaltungsgerichtshof (Tribunalul Administrativ Superior din landul Bavaria) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:
- „1) Porțiile individuale de miere, care sunt împachetate într-un ambalaj exterior ce conține toate elementele de etichetare, inclusiv indicarea țării de origine, și care nu sunt vândute ca atare ca porții individuale consumatorului final și nici nu sunt destinate a fi livrate individual colectivităților, constituie un «produs alimentar preambalat» în sensul articolului 1 alineatul (3) litera (b) din Directiva nr. 2000/13, precum și al articolului 2 alineatul (2) litera (e) din Regulamentul nr. 1169/2011, supuse unei obligații de etichetare corespunzătoare sau, dat fiind că nu este vorba despre unități de vânzare, asemenea porții individuale de miere nu reprezintă produse alimentare preambalate supuse obligației de etichetare?
- 2) Răspunsul la această întrebare este diferit în cazul în care aceste porții individuale sunt furnizate în cadrul unităților de restaurație colectivă nu numai ca parte a unor preparate culinare, la un preț forfetar, ci sunt vândute și în mod separat?”

Cu privire la întrebările preliminare

- 31 Prin intermediul întrebărilor formulate, care trebuie examinate împreună, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 1 alineatul (3) litera (b) din Directiva 2000/13 trebuie interpretat în sensul că constituie un „produs alimentar preambalat” fiecare dintre porțiile individuale de miere care se prezintă sub forma unor cupe închise cu un capac din aluminiu sigilat și care sunt ambalate în cartoane colective livrate unor colectivități, atunci când acestea din urmă vând aceste porții separat sau le propun consumatorului final în cadrul unor preparate culinare vândute la un preț forfetar.
- 32 Cu titlu preliminar, trebuie arătat că, potrivit întrebărilor adresate de instanța de trimitere, porțiile individuale de miere în discuție pot fi vândute separat consumatorului final în cadrul unor colectivități, fapt contestat de Breitsamer und Ulrich.
- 33 În această privință, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, întrebările referitoare la interpretarea dreptului Uniunii adresate de instanța națională în cadrul normativ și factual pe care îl definește sub răspunderea sa și a cărui exactitate Curtea nu are competența să o verifice beneficiază de o prezumție de pertinență. Refuzul Curții de a se pronunța asupra unei cereri formulate de o instanță națională este posibil numai dacă este evident că interpretarea solicitată a dreptului Uniunii nu are nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul litigiului principal, atunci când problema este de natură ipotetică ori când Curtea nu dispune de elementele de fapt și de drept necesare pentru a răspunde în mod util la întrebările care îi sunt adresate (a se vedea Hotărârea din 5 decembrie 2006, Cipolla și alții, C-94/04 și C-202/04, EU:C:2006:758, punctul 25, precum și Hotărârea din 7 aprilie 2016, KA Finanz, C-483/14, EU:C:2016:205, punctul 41).
- 34 Respectiva prezumție de pertinență nu poate fi răsturnată de simpla circumstanță că una dintre părțile din litigiul principal contestă anumite fapte a căror exactitate Curtea nu are competența să o verifice și de care depinde definirea obiectului litigiului respectiv (a se vedea Hotărârea din 5 decembrie 2006, Cipolla și alții, C-94/04 și C-202/04, EU:C:2006:758, punctul 26, precum și Hotărârea din 14 aprilie 2016, Polkomtel, C-397/14, EU:C:2016:256, punctul 38).
- 35 În speță, aspectul dacă porțiile individuale de miere în discuție sunt de asemenea vândute separat țin de cadrul factual al cauzei principale, a cărui verificare nu este de competența Curții.
- 36 În aceste condiții, este necesar să se răspundă la întrebările preliminare astfel adresate de Bayerischer Verwaltungsgerichtshof (Tribunalul Administrativ Superior din landul Bavaria). În acest context, în ceea ce privește Regulamentul nr. 1169/2011, Curtea nu dispune de elementele de fapt și de drept necesare pentru a răspunde în mod util, în temeiul acestui regulament, la întrebările care îi sunt adresate.
- 37 Potrivit articolului 1 alineatul (3) litera (b) din Directiva nr. 2000/13, „produs alimentar preambalat”, în sensul acestei directive, înseamnă unitate de vânzare destinată a fi prezentată ca atare consumatorului final și colectivităților, constituită dintr-un produs alimentar și din ambalajul în care a fost introdus înaintea prezentării sale la vânzare, pe care acest ambalaj îl acoperă în întregime sau parțial, dar în asemenea mod încât conținutul să nu poată fi modificat fără ca ambalajul să fie deschis sau să suporte o modificare.
- 38 În temeiul articolului 13 alineatul (1) litera (a) din această directivă, atunci când produsele alimentare sunt preambalate, mențiunile prevăzute la articolul 3 și la articolul 4 alineatul (2) din directiva menționată figurează pe preambalaj sau pe o etichetă atașată acestuia.

- 39 În această privință, articolul 3 alineatul (1) punctul 8 din aceeași directivă prevede că, printre aceste mențiuni, figurează locul de origine sau de proveniență în cazurile în care omiterea acestei mențiuni ar putea induce consumatorul în eroare cu privire la originea sau proveniența reală a produsului alimentar.
- 40 Potrivit considerentelor (4) și (5) ale Directivei 2000/13, aceasta din urmă are ca obiect adoptarea normelor cu caracter general și orizontal, aplicabile tuturor produselor alimentare introduse pe piață, în timp ce normele cu caracter special și vertical, care privesc numai anumite produse alimentare determinate, trebuie să fie stabilite în cadrul dispozițiilor care se referă la aceste produse.
- 41 Este necesar să se constate că Directiva 2001/110 stabilește asemenea norme cu caracter specific în ceea ce privește mierea. Astfel, în conformitate cu articolul 1, directiva se aplică produselor definite în anexa I la aceasta. În speță, este cert că mierea în discuție constituie un astfel de produs.
- 42 Or, articolul 2 prima teză din Directiva 2001/110 prevede că Directiva 2000/13 se aplică produselor definite în anexa I la această primă directivă, în anumite condiții. În ceea ce privește articolul 2 punctul 4 litera (a) din Directiva 2001/110, el prevede, în esență, că, în sensul Directivei 2000/13, în special articolele 13 și 14, elementul privind originea mierii este considerat element în sensul articolului 3 din această din urmă directivă.
- 43 Aceste dispoziții sunt explicate în cuprinsul considerentului (5) al Directivei 2001/110, care enunță că „[n]ormele generale cu privire la etichetarea alimentelor prevăzute de Directiva [2000/13] trebuie să se aplice în anumite condiții. Datorită strânsei legături dintre calitatea mierii și originea sa, este indispensabilă furnizarea unor informații complete în acest sens, astfel încât consumatorul să nu fie indus în eroare cu privire la calitatea produsului. Interesul special al consumatorilor cu privire la caracteristicile geografice ale mierii și transparența completă în acest sens impun necesitatea includerii pe etichetă a țării de origine unde a fost recoltată mierea”.
- 44 Rezultă astfel din coroborarea acestor două directive că, în ceea ce privește un produs care intră în domeniul de aplicare al Directivei 2001/110, mențiunea țării de origine a mierii trebuie să figureze în mod obligatoriu pe preambalaj sau pe o etichetă atașată acestuia, întrucât omiterea acestei mențiuni ar putea, în toate cazurile, să inducă consumatorul în eroare cu privire la originea sau la proveniența reală a acestei mierii, în sensul articolului 3 alineatul (1) punctul 8 din Directiva 2000/13.
- 45 Pe de altă parte, articolul 1 alineatul (2) din această din urmă directivă precizează că ea se aplică de asemenea produselor alimentare destinate a fi livrate restaurantelor, spitalelor, cantinelor și altor colectivități similare, denumite „colectivități”. În speță, astfel cum reiese din decizia de trimitere, porțiile individuale de miere în discuție, ambalate în cartoane colective, au fost livrate unor asemenea colectivități.
- 46 Cu toate acestea, este necesar să se verifice dacă derogările prevăzute la articolul 13 alineatul (1) litera (b) și, respectiv, la articolul 14 din Directiva 2000/13 își găsesc aplicarea în împrejurări precum cele din cauza principală.
- 47 În ceea ce privește, în primul rând, articolul 13 alineatul (1) litera (b) prima și a doua liniuță din această directivă, acesta prevede că, pe de o parte, atunci când produsele alimentare preambalate sunt destinate consumatorului final, dar comercializate într-o etapă anterioară vânzării către acesta și atunci când această etapă nu este vânzarea către o colectivitate și, pe de altă parte, atunci când produsele alimentare sunt destinate a fi livrate colectivităților pentru a fi preparate, prelucrate, fracționate sau debitate, mențiunile prevăzute la articolul 3 și la articolul 4 alineatul (2) din aceeași directivă pot figura doar pe documentele comerciale care se referă la ele, atunci când este sigur că aceste documente, care cuprind toate mențiunile de etichetare, fie însoțesc produsele alimentare la care se referă, fie au fost trimise înaintea livrării sau în același timp cu aceasta.

- 48 Cu toate acestea, este necesar să se constate că aceste dispoziții nu își găsesc aplicarea în împrejurări precum cele din cauza principală. Astfel, după cum reiese din decizia de trimitere, porțiile individuale de miere în discuție se prezintă sub forma unor cupe închise cu un capac din aluminiu sigilat de Breitsamer und Ulrich, care sunt propuse ca atare consumatorului final de colectivitatea căreia i-au fost livrate.
- 49 Prin urmare, pe de o parte, deși aceste porții destinate consumatorului final sunt comercializate într-o etapă anterioară vânzării către acesta, porțile respective sunt vândute unor colectivități, contrar ipotezei prevăzute la articolul 13 alineatul (1) litera (b) prima liniuță din Directiva 2000/13. Pe de altă parte, mierea în discuție nu este preparată, prelucrată, fracționată sau debitată de aceste colectivități, în sensul articolului 13 alineatul (1) litera (b) a doua liniuță din această directivă.
- 50 În ceea ce privește, în al doilea rând, articolul 14 din Directiva 2000/13, acesta enunță că, pentru produsele alimentare prezentate nepreambalate la vânzare către consumatorul final și către colectivități sau pentru produsele alimentare ambalate la locurile de vânzare la cererea cumpărătorului sau preambalate în vederea vânzării lor imediate, statele membre stabilesc normele de aplicare în conformitate cu care mențiunile prevăzute la articolul 3 și la articolul 4 alineatul (2) din această directivă sunt indicate și pot să nu facă obligatorii aceste mențiuni sau unele dintre ele, cu condiția să se asigure informarea cumpărătorului.
- 51 În speță, este cert că porțiunile individuale de miere în discuție nu sunt ambalate la locul de vânzare la cererea cumpărătorului sau preambalate în vederea vânzării lor imediate, astfel încât situațiile prevăzute la acest articol 14 nu sunt relevante.
- 52 Prin urmare, având în vedere situația prevăzută la articolul 13 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2000/13, obligația de etichetare a porțiilor individuale de miere de tipul celor în discuție în litigiul principal și, prin urmare, de înscriere pe acestea a mențiunii țării sau țărilor de origine a acestei mieri, conform articolului 2 punctul 4 litera (a) din Directiva 2001/110, depinde de aspectul dacă aceste porții trebuie considerate „produse alimentare preambalate”, în sensul articolului 1 alineatul (3) litera (b) din Directiva 2000/13.
- 53 În această privință, din articolul 8 alineatul (2) litera (c) din Directiva 2000/13 rezultă că un preambalaj poate fi constituit din două sau din mai multe preambalaje individuale. Prin urmare, simplul fapt că cartoanele colective în care sunt condiționate porțile individuale de miere în discuție ar putea fi calificate ele însele ca preambalaje nu poate avea drept consecință că aceste porții individuale nu pot fi „produse alimentare preambalate”, în sensul articolului 1 alineatul (3) litera (b) din Directiva 2000/13.
- 54 În speță, porțile individuale de miere de tipul celor în discuție în litigiul principal îndeplinesc mai multe dintre condițiile impuse la articolul 1 alineatul (3) litera (b) din Directiva 2000/13 pentru a fi calificate drept „produse alimentare preambalate”, în sensul acestei dispoziții.
- 55 Astfel, după cum reiese din elementele de fapt care figurează la punctul 48 din prezenta hotărâre, pe de o parte, porțile individuale de miere în discuție sunt destinate a fi prezentate ca atare consumatorului final după deschiderea cartonului colectiv de către colectivitatea căreia acesta i-a fost livrat și, pe de altă parte, aceste porții au fost ambalate anterior prezentării lor la vânzare, iar ambalajul le acoperă integral, astfel încât conținutul lor să nu poată fi modificat fără ca ambalajul să fie afectat de o deschidere sau de o modificare.
- 56 Cu toate acestea, trebuie arătat că există divergențe între diferitele versiuni lingvistice ale articolului 1 alineatul (3) litera (b) din Directiva 2000/13.

- 57 Astfel, versiunile în limba engleză („any single item”) și în limba polonă [„każd(a) pojedyncz(a) sztuk(a)”, în special, utilizează termeni care se raportează la un singur element, fără alt calificativ. În schimb, alte versiuni lingvistice ale aceleiași dispoziții, precum versiunile în limba spaniolă („la unidad de venta”), în limba germană („die Verkaufseinheit”) sau în limba franceză („l’unité de vente”) vizează de asemenea un singur element, referindu-se însă și la noțiunea „vânzare”.
- 58 Potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, formularea utilizată în una dintre versiunile lingvistice ale unei dispoziții din dreptul Uniunii nu poate constitui singurul temei pentru interpretarea acestei dispoziții și nici nu i se poate atribui respectivei formulări un caracter prioritar în raport cu celelalte versiuni lingvistice. Astfel, dispozițiile dreptului Uniunii trebuie interpretate și aplicate în mod uniform, în lumina versiunilor existente în toate limbile Uniunii. În caz de neconcordanță între diferitele versiuni lingvistice ale unui text din dreptul Uniunii, dispoziția în cauză trebuie să fie interpretată în raport cu economia generală și cu finalitatea reglementării din care face parte (Hotărârea din 27 martie 1990, Cricket St Thomas, C-372/88, EU:C:1990:140, punctele 18 și 19, Hotărârea din 15 noiembrie 2012, Kurcums Metal, C-558/11, EU:C:2012:721, punctul 48, precum și Hotărârea din 17 martie 2016, Kødbbranchens Fællesråd, C-112/15, EU:C:2016:185, punctul 36).
- 59 În ceea ce privește economia generală a Directivei 2000/13, trebuie arătat că, chiar dacă există o divergență între diferitele versiuni lingvistice ale articolului 1 alineatul (3) litera (b) din această directivă, respectiva dispoziție, în orice caz, menționează prezentarea la „vânzare”, în limba spaniolă („puesto a la venta”), în limba germană („vor dem Feilbieten”), în limba engleză („being offered for sale”), în limba franceză („présentation à la vente”) sau în limba polonă („oferowanie na sprzedaż”).
- 60 Articolul 13 alineatul (1) din directiva menționată, referitor la produsele alimentare preambalate, face de asemenea referire la „vânzarea” produselor alimentare. În același sens, articolul 14 din Directiva 2000/13 se raportează la situația în care produsele alimentare sunt prezentate nepreambalate la „vânzare” către consumatorul final și către colectivități.
- 61 Pe de altă parte, alte dispoziții ale acestei directive vizează „cumpărătorul”. Pe lângă articolul 14 menționat, articolul 2 alineatul (1) litera (a) punctul (i) din directiva menționată enunță că etichetarea și normele în conformitate cu care se realizează nu trebuie să fie de natură să inducă „cumpărătorul” în eroare, în special asupra caracteristicilor produsului alimentar, printre care originea sau proveniența acesteia.
- 62 Prin urmare, din economia generală a Directivei 2000/13 rezultă că, pe lângă celelalte condiții prevăzute la articolul 1 alineatul (3) litera (b) din această directivă, obligația de etichetare în temeiul articolului 13 alineatul (1) din directiva respectivă privește produsele alimentare destinate a fi prezentate ca atare la vânzare către consumatorul final și către colectivități.
- 63 Această situație poate lua forma vânzării separate, către consumatorul final dintr-o colectivitate, a unor porții individuale de miere precum cele în discuție în litigiul principal, de exemplu, într-un restaurant sau într-o cantină.
- 64 O asemenea situație este de asemenea prezentă atunci când aceste porții intră în compunerea unui preparat culinar vândut la un preț forfetar, de exemplu, ca parte integrantă a unui meniu stabilit de o unitate de restaurație colectivă sau ca element disponibil la bufetul unui hotel.
- 65 Astfel, după cum a arătat avocatul general la punctul 54 din concluzii, această sumă forfetară acoperă toate bunurile și serviciile necesare pentru a furniza acest preparat și include, prin urmare, diversele componente ale preparatului respectiv, inclusiv, dacă este cazul, porții individuale de miere de tipul celor în discuție în litigiul principal.
- 66 Această interpretare a articolului 1 alineatul (3) litera (b) din Directiva 2000/13 este susținută de finalitatea acestei directive.

- 67 Astfel, atât din considerentul (6) al directivei menționate, cât și din articolul 2 din aceasta reiese că aceeași directivă a fost concepută din dorința de a informa și de a proteja consumatorul final al produselor alimentare, în special în ceea ce privește natura, identitatea, calitățile, compoziția, cantitatea, durabilitatea, originea sau proveniența și modul de fabricare sau de obținere a acestor produse (Hotărârea din 23 noiembrie 2006, Lidl Italia, C-315/05, EU:C:2006:736, punctul 47 și jurisprudența citată).
- 68 În această privință, astfel cum enunță considerentul (8) al Directivei 2000/13, etichetarea detaliată privind natura exactă și caracteristicile produselor trebuie să permită consumatorului să aleagă în cunoștință de cauză.
- 69 În consecință, această directivă impune ca consumatorul să dispună de o informație corectă, neutră și obiectivă care să nu îl inducă în eroare (a se vedea în acest sens Hotărârea din 4 iunie 2015, Teekanne, C-195/14, EU:C:2015:361, punctul 32 și jurisprudența citată).
- 70 Or, astfel cum s-a arătat la punctul 43 din prezenta hotărâre, din considerentul (5) al Directivei 2001/110 rezultă că interesul special al consumatorilor cu privire la caracteristicile geografice ale mierii și transparența completă în acest sens impun necesitatea includerii pe etichetă a țării de origine unde a fost recoltată mierea.
- 71 Prin urmare, o asemenea mențiune înscrisă pe porțiile individuale de miere de tipul celor în discuție în litigiul principal contribuie, în ceea ce privește decizia de a cumpăra separat sau de a consuma sau de a nu consuma respectiva miere atunci când aceasta este propusă ca parte integrantă sau disponibilă a unui preparat culinar vândut la un preț forfetar, la a permite consumatorului final să aleagă în cunoștință de cauză.
- 72 Trebuie adăugat că, potrivit articolului 13 alineatul (4) din Directiva 2000/13, în cazul ambalajelor sau al recipientelor a căror cea mai mare față are o suprafață mai mică de 10 cm², trebuie indicate doar mențiunile enumerate la articolul 3 alineatul (1) punctele 1, 4 și 5 din această directivă. În consecință, în această situație, indicarea țării de origine, care figurează la punctul 8 al articolului 3 alineatul (1) menționat, nu ar fi necesară.
- 73 Toate persoanele interesate prezente la ședință au susținut că cea mai mare față a porțiilor individuale de miere în discuție avea o suprafață mai mare de 10 cm².
- 74 Revine instanței de trimitere sarcina să verifice dacă această suprafață este efectiv mai mare de 10 cm². În caz contrar, înscrierea pe porțiile individuale de miere de tipul celor în discuție în litigiul principal a țării de origine a acestei mieri nu ar fi necesară în temeiul articolului 13 alineatul (4) din Directiva 2000/13.
- 75 În caz afirmativ, din ansamblul celor ce precedă rezultă că constituie un „produs alimentar preambalat”, supus în această calitate obligației de indicare a țării de origine a mierii, fiecare dintre porțiile individuale care se prezintă sub forma unor cupe închise cu un capac din aluminiu sigilat ambalate într-un carton colectiv închis de către operatorul din sectorul alimentar și vândute sub această formă colectivităților, atunci când acestea vând respectivele porții separat sau le propun consumatorului final în cadrul unor preparate culinare vândute la un preț forfetar.
- 76 Niciunul dintre argumentele prezentate în favoarea lipsei obligației de etichetare a porțiilor individuale de miere de tipul celor în discuție în litigiul principal nu este de natură să repună în discuție această interpretare.

- 77 Pe de o parte, potrivit unui prim argument, din documentul grupului de experți citat la punctul 26 din prezenta hotărâre ar rezulta că cupele individuale de miere prezentate consumatorului final ca parte integrantă a preparatului culinar într-o unitate de restaurație nu sunt considerate unități de vânzare și că, urmare a acestui fapt, mențiunea originii acestei mieri nu trebuie să figureze decât pe cartonul colectiv.
- 78 Cu toate acestea, este suficient să se arate că documentul grupului de experți nu prezintă niciun caracter constrângător. Acest document indică de altfel el însuși, la punctul 1, că nu are nicio valoare juridică oficială și că, în caz de litigiu, interpretarea legislației Uniunii revine în ultimă instanță Curții.
- 79 Pe de altă parte, potrivit unui al doilea argument, operatorul din sectorul alimentar ar putea înscrie pe fiecare dintre porțiile individuale de miere o mențiune precum „nu poate fi vândut separat”, cu consecința că, în lipsa vânzării separate, menționarea țării de origine a mierii pe fiecare dintre aceste porții nu ar fi impusă de Directiva 2000/13.
- 80 Cu toate acestea, astfel cum s-a constatat la punctele 63 și 64 din prezenta hotărâre, obligația etichetării porțiilor individuale de miere de tipul celor în discuție în litigiul principal, conform articolului 13 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2000/13, privește în special situația în care aceste porții sunt destinate a fi prezentate ca atare la vânzare către consumatorul final dintr-o colectivitate, și anume atunci când porțiile respective sunt vândute separat sau atunci când intră în alcătuirea unui preparat culinar vândut la un preț forfetar.
- 81 În aceste condiții, nu este necesar să se facă distincție după cum vânzarea unor porții individuale de miere de tipul celor în discuție în litigiul principal este sau nu este o vânzare separată.
- 82 Având în vedere considerațiile care precedă, este necesar să se răspundă la întrebările adresate că articolul 1 alineatul (3) litera (b) din Directiva 2000/13 trebuie interpretat în sensul că reprezintă un „produs alimentar preambalat” fiecare dintre porțiile individuale de miere care se prezintă sub forma unor cupe închise cu un capac din aluminiu sigilat și care sunt ambalate în cartoane colective livrate unor colectivități, atunci când acestea din urmă vând porțiile respective separat sau le propun consumatorului final în cadrul unor preparate culinare vândute la un preț forfetar.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 83 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a treia) declară:

Articolul 1 alineatul (3) litera (b) din Directiva 2000/13/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 20 martie 2000 privind apropierea legislațiilor statelor membre referitoare la etichetarea și prezentarea produselor alimentare, precum și la publicitatea acestora trebuie interpretat în sensul că reprezintă un „produs alimentar preambalat” fiecare dintre porțiile individuale de miere care se prezintă sub forma unor cupe închise cu un capac din aluminiu sigilat și care sunt ambalate în cartoane colective livrate unor colectivități, atunci când acestea din urmă vând porțiile respective separat sau le propun consumatorului final în cadrul unor preparate culinare vândute la un preț forfetar.

Semnături